

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
ectori.

Nr. 12.

Brasiovu 15. Iuniu 1877.

Anulu X.

Sumariu: Romanulu in poesi'a sa poporale. (Urmare). — Ceva din cunoscintiele meteorologice. (Fine.) — Episóde si scene dela Abrudu din Maiu 1849. — Poesii contimpurane. — Bibliografia.

Romanulu in poesi'a sa poporale.

XVII. Continuare: mitologi'a in baladele si in alte cantece romane poporali.

(Urmare.)

Inca totu n'amu terminatu cu mitologi'a! Cumu se terminamu, candu ea forma una relicia asia de nestimabile dela strabuni, unu documentu asia de nepretiuitu despre originea nóstra si din trecutul nostru celu mai departatu?! Ce e pretiosu se cérca si scrutédia din tóte partile si in tóte partile si locurile; retacèndu impregiurarea, cà presentia ataroru remasitie mitologice in baladele poporali romane ne lasa totodata a conchide la vechimea acestora, acusi mai multu acusi mai puçinu inalta, déca si nu in form'a, celu puçinu inse in materi'a loru.

In astu respectu consideramu já colendele. Dara si in propriu disele balade si alte cantece poporane romanesci damu preste elemente vechie mitologice destulu de insemnate. Petrecèndu altele, se luamu numai unele din cele mai suprendietórie.

In balad'a „Erculénu“¹⁾ a trei'a sora mai mica se teme se nu o sórba sórele, ce o persecuta, cea ce ni se pare, alude la Dafne, fi'a lui Peneu, dupa carea amblá dieulu sórelui Apoline, si pre carea spre a o scapá, dieii o prefecera in arbore. Escelentea balada alegorica „Sórele si lun'a“²⁾ ne reproduce in cele esentiali intregu mitulu despre Apoline, a carui sóra e Semele séu Dian'a séu Lun'a, la noi Elen'a séu Lun'a; la noi cá si la cei vechi sórele ambla pre bolt'a ceriului cu cai, cari nóptea pascu in raiu; la noi cá si la cei vechi „sórele se lasa totu spre apusu si se cufunda in mare;“ unde, prin trécatu fia dísu, dóra nu vomu gresi, déca in Elen'a sor'a sórelui, femeia „rupta din sóre,“ personificatiunea romanésca a frumusetiei tenere, nenocente, verginali, vomu constata una reminiscencia a Elenei troiane. In „Coler'a,“³⁾ „o cloptiata inveninata, cu pelea pe trupu uscata si cu perulu despletitu, totu cu sierpi impletecitu,“ cine se nu re-

cunósca una Medusa de a celoru vechi? Pre „Vulcanu,“¹⁾ mama sa „vré se'lu bocésca, trupulu se ilu pandiuésca, podurile sei gatésca,“ pre cari poduri, in datin'a funebrele a poporului nostru de comune trei, se tréca cortegiulu mortuluí Vulcanu. cea ce ne revóca in memoria puntile de preste Stige, riulu infernului la Elenii si Romanii antichi. In „Monastirea Argesiului“²⁾ maiestri strimtorati pe schele 'si facu „aripe sboratórie din síndile insióre, dara din aeru cadea, trupurile 'si despica,“ intocmai cá Icaru din mitologia. Éra in „Andronimu si Filan'a“³⁾ voiniculu de Andronimu

„Fluerulu si-a apucatu,
Si in flueru a cantatu,
Sórele de Pa-ascultatu.
Candu ajunge catra casa,
Lun'a munda 'n cale-i ese:
„Canta 'n flueru, Andronime,
Cà asia nu scie neme!
Cata lume am raditu,
Flueru ca-lu teu n'amu auditu;
Cà-i din crénga de stejeriu,
De se aude pana 'n ceriu;
Cà-i spartu bine la butóre,
Si se-aude pan' la sóre;
Togma bine e taiatu,
Cà se aude pan' la iadu.“
Andronimu candu audiá,
Cà lui lun'a ce-i vorbiá,
S'apucá, mai fluerá,
Campurile resuná,
Muntii toti se leganá;“

cine póte negá in acestu fluatoriu magicu alu baladei romane reminiscintiele despre Orfeu alu stravechimei, alu carui cantu din flueru asemenea pune in uimire si misicere chiaru si fiintiele neanimate din universu?

Afóra de aceste traseture mitologice mai marcate damu inca in cantecele betranesci, doinele si horele romane preste altele nenumerate, cari impromuta poesieloru poporali romane una verva si elegancia, potere-amu díce antica clasica, nu destulu de recomandatu spre imitare si poetiloru nostri de salonu; le impromuta una colóre si frumusetia pecu-

¹⁾ V. Alesandri Poes, pop. a Rom., pag. 14.

²⁻³⁾ V. Alesandri o. c., pag. 27, 38, 134, 186.

¹⁻²⁾ V. Alesandri o. c., pag. 27, 38, 134, 186.

³⁾ Al. M. Marienescu Balade, pag. 54.

liaria, asia catu la cetirea loru sufletulu ni se afla strapusu in midiuloculu minuniloru unei adeverate gradine teerice. Ici tragere de amore cu patrudfeci si unu de bobi,¹⁾ cá in Fastii Ovidiani; colea coliv'a pentru mortu,²⁾ preparata din gran si miere cá si turt'a danda lui Cerberu din mitologia. Aicea descantece pentru a aduce pre celu amatu prin aeru pe una prajina de alunu, si aplicare de varie midiuloce pentru delungarea strigeloru;³⁾ colo baterea ochiului stangu cá presemnu reu,⁴⁾ precumu tiuirea urechieloru, sughititulu e amentire din partea cutarei persóne nepresente, si sternutatulu omenu bunu pentru amoresi, cá si la Romanii cei vechi.⁵⁾ Intru unu locu mândr'a Voinei shimbata in pasere merge la amantulu seu implantatu in sange inchiagatu pre campulu de onóre, unde dandu-se preste capu si páfacendu-se éra in féta, isi mantue pe amantu;⁶⁾ intr'altulu ne ocuru capcanii séu catcaunii,⁷⁾ fiintie monstróse cu fácia de omu dinnainte, éra dindaratu cu capu de cane, cá bunaóra si in faimós'a „Ale-sandria;⁸⁾ ne ocuru ómeni cu siepte petióre si siepte mani, mica suma cei-dereptu in asemenare cu sut'a de mani ale stravechiului Briareu, cu tóte aceste nu sufere indoiéla, cá cest'a cá si celea se tragu din un'a si aceasi vitia. Ne ocuru . . .

Dara unde e acelu omu, carele se fia in stare a enumerá toti acei feti miraculosi, tóte acele fictiuni, conceptiuni si creatiuni cari de cari mai ingenióse si mai admirabili ale fantasiei vivaci a Romanului dacianu, cari cá nesce broderie si fructure de auru, cá se graimu asia, stralucescu in tiesetur'a frumóseloru sale poesie? Si intre aceste conceptiuni, cari in marea loru majoritate stau, precumu vediuramu, in legatura nemidiolocita cu analógele conceptiuni ale Eleniloru si Romaniloru antici, nu puçine suntu cu totulu nedependenti, suntu producte ale activitátei continuate a fantasiei Romanului dacianu. Acést'a fantasia activa mai adause si amplificá respectiv'a ereditate stramosiésca. Acést'a produse pre Georgiu in balad'a „Nunt'a,⁸⁾ carele cerendu pre soru-sa de socia, mam'a lui spre a-lu abate dela asta intentiune pecatósa i pune conditiunea, se incongiure mai anteu lumea cu batiu de feru, cu opince de otielu; apoi éراسi, dupa implinirea primei conditiuni, se'i faca scara inalta preste tiéra, punte lunga preste codru; in fine se'si castige sórele de cumetru mare, lun'a de cumetra mica. Produse pre „cerbulu sprintenioru, catu unu bousioru, in córnelu lui“ flórea

sórelui, cunune de dierna cu miroసు de smirna, si verige aurite, radie stralucite“ din colend'a „Cerbulu frumosu.“¹⁾ Produse érb'a ferului din codrii Nefierului, cu carea Corbacu atingea gratare de feru, si gratarele, cá de focu, se topia tóte pe locu,²⁾ si altele si altele.

Nu negamu, nici se póte ratiunamente negá, cá in sum'a, in marea suma a credintieloru si datineloru poporali romane voru fi esistandu si órecari ingredientie si elemente mai multu au mai puçinu straine latinismului. Sortarea acestora inse, dupa opiuniunea nóstra, se va poté întreprinde cu sigurate si cu resultatu satisfacatoriu numai dupa colectarea mai completa, mai cu grigia si mai cu de-amenuntulu a credintieloru si datineloru, cá si a proprietoru poesie poporali rom. Pana la acelu timpulu doritu ne pare incatu-va cutediatu lucru, a se pronuncia cineva numai decatu pentru originea datineloru si credintieloru poporului nostru un'a cu a poeticitátei lui dela Litvani, éra prin acestia midiulocitu dela Sarmati, Daco-Geti si bunulu D-dieu mai scie dela cine;³⁾ si acést'a pre nescari temeiori si motive asia de labili, cumu e si acela, cá numerulu noue (9) aru fi jocandu in credintiele si poesiele poporali romane rola asia de mare, cá in cele litvane.

Adeveratu: Ioane botediatoriulu din colenda „in codru are a fire nóue ani si nóue dile;⁴⁾ pecurariulu are „nóue cani betrani cá nesce pagani, nóue catielei cá si nesce smei;⁵⁾ „mandrulu sóre ambla, cá se se insóre, nóue ai pre nóue cai;⁶⁾ si altele mai multe. Dará întrebamu, in mitologi'a eleno-latina nu jóca óre acelasi numeru cabalisticu asemenea rola destulu de insemnata? Au intr'ans'a nu stá Apoline nóue ani cá pastoriu de vite la Admetu regele Tesaliei, si nu'su Musele nóue la numeru, si la Romanii cei vechi nu damu de diei novensili (dii novensiles) si de sacreficiu novendiale (novendiale sacrum) si de serbatori de nóue dile (novendiales teriae), cá se tacemu de altele? Apoi numerulu siepte ocure asia de desu in oserbantiele, credintiele si poemele poporului nostru — „galbiórele cositie impletite in siepte vitie;⁶⁾ „siepte ani cá an trecutu, de fiu Novacu n'a sciutu, „corbulu siepte tiere a sbratu, si de Gruí'a nu a datu;⁷⁾ sor'a lui Gruí'a „are chicha in siepte vitie, depre candu fú copilitia;⁸⁾ fertatii lui Pinteá „dedera cu barde in pórtá, de se sparse in siepté tóta;⁹⁾ „la Brail'a in vale siepte bolosale si siepte sandale (vasa plutitórie) descarca

¹⁻³⁾ V. Alesandri o. c., pag. 234; (cfr. Ovidius Fast. V. 435); 329, 270 si 330 si altele.

⁴⁾ Sim. Fl. Marianu o. c., I. pag. 149.

⁵⁾ Catulu despre amoresi dice: „Amórea le-a sternutatulu in drépt'a si stang'a;“ cfr. Propert. despre Cint'a.

⁶⁾ Mirone Pompiliu Balade pop. rom. Iasi 1870, pag. 81.

⁷⁾ V. Alesandri o. c., pag. 197.

⁸⁾ At. M. Marienescu Balade, pag. 28. Colende pag. 139.

¹⁾ At. M. Marienescu Balade, pag. 28. Colende, pag. 139.

²⁾ V. Alesandri o. c., pag. 142.

³⁾ B. P. Hasdeu „Cine au fostu Dacii?“ in „Famil'a,“ 1870 Nrii.

⁴⁾ At. M. Marienescu Colende, pag. 27, 143.

⁵⁾ V. Alesandri o. c., pag. 27.

⁶⁻⁸⁾ At. Marienescu Colende pag. 123. Balade, pag. 85 -6, 70, 111.

marfa;¹⁾ una doina voinicésca începe: „frundia verde siepte bradi, fost-amu noi vre-o siepte frati;²⁾ intru una doina oltenésca voiniculu „se numiá Michaiu, si sariá pe siepte cai, siepte ani a haiducitu, pe ciocoi a ingrodítu;“³⁾ lelea vitédia provóca pre patrioti, cá „cine are flinta grea, se puna siepte glontie in ea, cá se scape patri'a de impilatori;“⁴⁾ femeí'a, ce'si urí barbatulu, amenitia popei, cá „de nu o va descunună, siepte bóle lu-voru luá, siepte boli, siepte langori;“⁵⁾ nevestei pecatóse „caudu se va marturisi, siepte popi i voru trebui, siepte popi din siepte sate, cá are multe pecate,“⁶⁾ s. a. — Numerulu siepte, cumu disemu si vedemu, ocure asia de desu, catu de nu'lu intrece, celu puçinu i tiene cumpena drépta numerului nóue. Nici nu mai facemu amintire de alti numeri, de cincidiecí,⁷⁾ si in mitologi'a vechia de vre dóue ori ocuretoriu; pe patrudieci, cari pana si la poporatiunile semitice figurédia in cei patrudieci de ani ai retacirei prin desiertu, in patrudieci de dile ale ajunului Salvatoriului lumei si altele; de cincí, si desclinitu de pré desulu numeru trei, si alti numeri impari, incependu de susu pana diosu la numerulu treispreiece, numeru ominosu si crediutu generalmente de nenorocitu.

Noi dara, de si bine scimu, cá Litvanii, cá poporu ariacu, inca 'si au credintieie loru mitologice din aceeași funté primitiva cu poporatiunile vechie eleno-latine, si cá despre popórale traco-ilire antice se sástiene adi cu multa probabilitate a fi fostu asisídere de vitia ariaca: pana la demonstrarea contrariului cu argumente mai convingatórie, remanemu firmi pre langa aceea, cá atatu in naratiunile mitice séu povestile, cátu si in datinele si credintieie superstitióse, cátu si in poesiele proprie ale poporului dacoromanu, elementele mitologice se tragu in cea mai mare a loru parte de-a dreptulu si nemidiulocitu dela romanii cei vechi, din mitologi'a loru religiuinaria eleno-latina.

XVIII. Poesfa poporale romana in evulu mediu; vorbe din betrani.

Cavalerismulu si espeditiunile cruciate sunt dóue din cele mai straordinarie misícamente ale evului mediu. Déca privitoriulu atentu nu póte se nu admire acumu motivele originei si grandiositatea inscenareiloru, densu se uimesce apoi si mai multu, candu considera marile si diversele rezultate, de si nu de-a dreptulu intentiunate, ce acele misícari produsera pentru Europ'a si in generale pentru intregu genulu omenescu. Intre alte ele contribuira nespusu de multu la desvoltarea si consolidarea limbelorou noue-latine apusane, si fure adeverate vehicule din cele mai po-

tenti ale literaturiei acestora.¹⁾ Cumu asia si in ce modu? Éta cumu.

Cavalerismulu se nascú in evulu mediu intre intunecósele relatiuni de atunci ale omenimei europene din tendinti'a, de a ridicá mai pre susu de toti una clase de ómeni, care si arogá dreptulu absolutu si eschiusivu, de a repará nedreptatile, de a resbuná asupririle, si de a apará secsulu debile. Est'a din urma, cá se tacemu aici de alalte, i succese deplinu. Profesiunea cavalerésca contribuí cea mai mare parte la liberarea femeiei din aternarea si nulitatea, in care acésta vegetá la órdele germane, scandinave si scitice, la carele, din caus'a unui escedente de jalusia pentru castitatea femeiei, acést'a lipsita de ori-ce drepturi civile stá sub una tutela perpetua. Nobletia facéndu se neatarnata dela corón'a imperatésca, au regale, au principésca, femeia ajunse deodata a fi patrón'a, oraclulu, idolulu cavalerului eroicu, care 'si tienea de datorintia suprema a impliní mandatele si cele mai esorbitanti primite dela amanta, dela alés'a áuimei sale; si din contra, favorile cele mai mari, ce le póte dá una temeia, trecea pre atunci numai de una recompensa justa pentru atari sierbitie cavaleresci. Esta avú de consecintia, cumu ne arata asia numitele „carti séu tribunalie de amóre“ din evulu mediu,²⁾ una disolutiune completa a moralurilor familiari si de casatória, dara avú si una parte buna. Voturile susceptute de cátra cavaleri dela dame, punendu-le pre aceste óre-cumu intru una linia cu dieitatea, nu potea se nu reflecte asupra acestora unu radiu cerescu, unu nimbu divinú, si se nu le impromute una putere si mai dominante asupra cavaleriloru, alu caroru caracteru rude si asprime militarja se mai imblandi prin naturalea fragedime muierésca. Mai multu: spre a cucerí ánimile adoratororu, erá de lipsa se le maguléscá si incante si urechiele. se chiamo deci intru ajutoriu poesi'a si music'a. Estu-modu vedemu pre cavaleri facéndu-se versificatori si cantareti totu odata, facéndu-se „trubaduri,“ cei dintai poeti si cultivatori ai limbelorou neo-latine din apusu.

Iuca mai momentóse suntu pentru punctulu nostru de vedere espeditiunile cruciate, aste lupte avame ale fanaticismulu cu fatalismulu. Ele dederá primulu impulsu spre infrangerea cetenelorou sierbitutei feudali, prin acea, cá capii espeditiuniloru bagandu-se prin ele in datorie, fure siliti a-si ipotecá si vende unele parti din pose-

¹⁾ Bruce-Whyte Histoire des langues romanes, t. II. pag. 137 s. u.

²⁾ Vedi mnsulu lui Andrea, capelanu la curtea de Franci'a cátra a. 1170, intitulatu: „De arte amandi et de reprobatione amoris;“ éca óre câte-va regule: „Causa conjugii ab amore non est excusatio recta. Unam feminam nil prohibet a duobus amari, et a duabus mulieribus unum. „Novus amor veterem compellit abire. Amorosus semper est timorosus etc.“ la Bruce-Whyte Histoire des langues romanes, t. II. pag. 198.

¹⁻⁴⁾ V. Alesandri o. c., pag. 116, 254, 289, 319.

⁴⁻⁶⁾ Dim. Fl. Marianu, Poesie poporali romane, Cernauti 1875, t. II. pag. 94, 208,

⁷⁾ Dim. Fl. Marianu, o. c., t. I. pag. 128, 142; t. II. pag. 143, 132-3.

siuni claustrului și bisericilor, era acestea mai apoi omienilor din popor. Dar și pentru dezvoltarea și întărirea limbilor românești occidentale, pentru poezia și istoriografia lor, ele fure fără îndoială unul din motorii primordiali. Caracterul escentric al întregii întreprinderi a cruciatelor; escitativitatea spiritelor, ce densele casunara în toate paturile populațiilor; temeiul și locul bataliilor învelite în nimbului santitului alu relegei: toate aceste împregiurări inspirate pre mulți contemporani, desceptând într'insii laudabilele ambițiuni, de a se face parte istoriografii parte poetii decantatori ai victoriilor reportate seu ai desastrelor și necasurilor suferite cu ocaziunea și din caus'a acelor campanie, precum ne atesta acest'a istoria literaria a limbilor sorori din ocidente.

Vine acum întrebarea, ore aceste misicamete extraordinare se nu-si fia menatu undele lor macaru pe cele extreme, și pana la romanii daciani, se nu fia avutu ore-care, câtu de mica iniuriintia asupra poeziei nostre populare? Noi credem că da. Romanele fû celu pucinu într'una parte a sa, nu odata chiaru în calea acestor cavaleri și espedițiuni, în multe respecte deplorabili, și tota și totu-déuna cu multu mai aprópe de densele, decâtu că ele se nu fia lasatu vreuna urma la densa, se nu fia înflacaratu asisiderea imaginativitatea unor coetani romani, cari se produca și se ne erediésca nisce creatiuni poetice, balade și legende populare, de tienórea și caracterul poemelor și romantielor cavaleresci scrise de trubaduri și alti poeti din evulu mediu.

Între aceste trebue, ni se pare. se insiramu înainte de toate poezia „Balaurulu,¹⁾ împreuna cu mai multe naratiuni și legende mitice seu povesti. În aceste belaurii suntu invederatu afni cu dragonii (dracones) gintilor latine ocidentali. Acestia că și acela, padiésca tesauri și fete mundre de imperati, rapite de densii; ele se elibera din captivitatea lor prin nisce cavaleri eroici, cari se prindu „frati-de-cruce“ seu „fertati-de cruce;“ ei prin atari lupte periculóse cu belaurii credu că si-voru rescumperá din pecate, seu cumu dice acum memorat'a balada populare:

„Mei belauru!“ striga elu —
Lasa trupulu tenerulu;
Că te curmu pe diumetate,
Se-mi rescumparu din pecate . . .
Apoi, mari, câtu traiá
Frati-de-cruce se preandá,
Si împreuna voiniciá,
Pe belauri de stirpeá.“

Amirabile coincidentia cu motivulu, intentiunea și totu caractrul espedițiilor cruciate și alu cavalerilor cruciatii! Cruciatii, cumu se sci, infruntá periclele acelor campanie aventuróse asisiderea și pentru votulu facutu amoreselor, dară și intru spe-

rantia iertarei pecatelor și a mantuintiei sufletului; chiaru de acea ni se pare, că fratii-de-cruce ai nostri n'au de a face nimica cu fertatimea stravechia a gentilor germane și slave (germ. Wahlbrüder, slav. pobratini), ci că suntu unu resunetu și una reamintire a cruciatilor.²⁾ Totu asia în „Mihulu copilulu“³⁾ eroulu baladei se lupta și duelédia în lupta drépta cu Ianusiu ungurénulu, carui i taia capulu; elu e îmbracatu cu diéo, că luptacii evului mediu; armele de grele nu i le potu ridica socii lui Ianusiu, pre cari asemenea i provóca cavaleresc la duela; înainte și dupa lupta canta în cobudiu de osu, asia dară cavaleru și poetu totu-odata, că trubadurii. Si urme de atari lupte cavaleresci asemeni turnelor celebrate de cavalerii evului mediu gasimu în mai multe poeme populare rom., în „Paunasiulu codrilor“⁴⁾ „Calulu miresei,⁴⁾ „Calulu mirelui,⁵⁾ și altele. Repetimu, ceea ce disemu mai de multe ori, că în atari sortari consideramu totu-déuna fondulu seu mater'ia, era nu form'a seu limb'a poemelor, care ul-

¹⁾ Altu-cumu frati'a-de-cruce la romanii daciani pana în dia de adi nu e splicata cumu se cade, ceea ce se va poté face cu multe altele dinpreuna, numai dupa colectarea mai completa și esacta a datinelor și dicerilor populare romane respective. Dupa Baroni (Limb'a rom. și traditiunile ei, Braila 1872, pag. 207) B. P. Hasdeu într'unu discursu despre dreptulu constitutionale alu romanilor, tientiun în Atheneulu rom., ar fi sustienendu, că la stramosii nostri daco-romani aru fi esistatu doue specie de fratii-de-cruce artificiale: frati-de-cruce și frati-de-mosia; „asia candu doi barbati voiá a se prenda frati-de-cruce, fia-care dintre ei catá se-si faca la braciulu dreptu una taiatura în form'a crucei, și se amestece sangele fratelui seu cu alu seu; basandu-se pe Valeriu Masimu.“ Dară V. Masimu vorbesce, nu de romanii antichi au moderni, ci de fiulu regelui armenianu Tigrane, care face cu socii sei atare legatura, lasandu'si sange din man'a drépta și bendu din acestu amestec de sange toti fitorii asociati (V. Maximus Exemplor. memorabil., Lugd. Batya 1670, l. IX., 11); asemenea ceva memorédia Herodotu despre diverse genti barbare. La romanii daciani mai de dincóce amentesce Sommer, anficulu lui Despotu voda, fratia-de-cruce sigilata prin acea, că asociatii manca din una turta facuta în form'a crucei, anume amentesce una atare fratia-de-cruce legata între domnulu moldavu Stefanu Tomsia și unu anumitu Demetriu („bolum in crucis formam compositum, quod sanctissimum apud illos foedus existimatur, edere“); la acésta se fia aludendu și dicál'a: „am mancatu pane si sare cu elu,“ cumu si actulu omagiale alu credentiei si fidelitatei, de a întempina pre domnitorii tieriei cu pane si sare. Se mai fia fostu una fratia-de-cruce între romanii dac., tientiúria pana la mórte, în carea se legá doi seu mai multi insi, a platí una suma datorita statului, conforme carei legature celu ce erá capabile de a platí sum'a intréga, se numia cruce-de-voinicu. Ce e inse, întrebamu, dis'a descanteculu banatiénu: „de nu ar fi semenicu, n'ar fi cruce-de-voinicu“ (la Mangiuc'a, Botanica rom., în „Famili'a“)? Repetimu: cercetari seriose ulterioari, și numai apoi incumetari de a le splica cumu se cuvine. Pana atunci remanemu pre langa cele de mai susu, că mai firesci, mai istorice și mai aprópe diacutórie.

²⁾ Alesandri o. c., pag. 62.

³⁾ Alesandri o. c., pag. 24.

⁴⁻⁵⁾ Marienescu Balade, p. 40. Colende p. 107, 110.

¹⁾ Alesandri o. c., pag. 11.

tima în decursul secolului negresit se străformă în gur'a poporului cu totul, pre cându din materia în număröse remasera resunete acusi mai multu acusi mai pucinu cunosibili ale anticității.

Afara de cele înfirate mai posedemu câte-va poeme, respectiv balade populare, a caror origine materiale din timpurile evului mediu se documenta prin trasaturi și indicie ale lor, mai multu au mai pucinu luminoase. Între acestea e eminenta balada populară „Mneorit'a“¹⁾ de și cu privire la obiectul ei se urca în vechime fabuloasă, cu privire înse la unele nomenclature ce conține („trei ciobanelli, unu' moldovenu, unulu ungerenu, și altulu vranceu“) nu pôte fi compusa, precumu arata istoricul nostru Hasdeu,²⁾ decâtu numai între anii 1350—1450; căci înainte de terminulu primu nu există încă moldovenii cu acestu nume, era după terminulu alu doile munteniianii nu mai eră „vranceeni,“ cumu i numesce balad'a, de ore-ce pre la mijloculu secolului XV. Ștefanu celu mare cucerindu țienutul Vrancei și rumpendu-lu de către Munteni'a, romanulu moldovenu în urmăre nu mai potea privi pre celu munteu prin perspectiv'a Vrancei. În „Ilén'a din Ardélu“³⁾ e memorabile comerțulu neîntreruptu între romani cis- și transdanubiani, „generile plăca preste Dunare în Ardélu, și nu e turcu nici e paganu, ci e sange de romanu;“ era în „Radu și calugariti'a“⁴⁾ ni se memorédia localitatea celebra pe la finele evului mediu, Udrea (Odriulu), și Radu combate „cu spada ascuțita, cu lance otravita, cu busduganu mititelu de o suta de pundi de feru.“ În „Ilén'a Brailéna“⁵⁾ frațele acestei, dóra unu principe rom., cu una ceta de bravi se lupta de puterea sa în contra turcilor, se lupta cu arme vechie, cu palosiu, busduganu, sagéta, și cadiendu în lupta că erou, sora-sa 'lu înmormenta. Balad'a „Anelulu și corbulu“⁶⁾ pertracta istoriciloru pré cunoscut'a tradițiune séu legenda despre originea și nascerea lui Ioane Huniade Corvinu din un'a feta rom. din Hatiegu și regele Sigismundu pre la finele secolului XIV; era „Fét'a banului din Hatiegu“⁷⁾ că și „Nitia și Petru banului“⁸⁾ din țier'a Ardélului, cumu și „Prunculu și fét'a Tiagului“⁹⁾ din țier'a Hortiagului (sic), tôte trele învederatu variante ale unei și aceiasi materie, teme și poeme, ne reamintiescu fapte întunecóse de prin secl. XIII—XIV., cându partea australe a Transilvaniei se țiené de potenta domnia a Basarabilor Munteniei, și țienutul Hatiegului stá, cumu se pare, sub potestatea și guberniulu unui banu românesc, de unde Hatieganulu pana în dio'a de adi vorbesce de Ardélu că de alta țiera, „me ducu în Ardélu.“

Mai număröse decâtu aceste balade și altu soiu de poesie populare istorice suntu tradițiunile populare

în prosa, așa numitele vorbe din betrani, cari în fundulu lor deriva din timpurile cestiunate, ba și din anteriori. Cronicariulu I. Neculce ne pastră în fruntea cronicului seu vreo patru dieci și dóue de aceste,¹⁾ dintre carele cumu și dintre altele suminiștrara câteva talentelor nòstre poetice materia grata pentru cele mai frumoase concepțiuni poetice populare și de salonu. Asia V. Alesandri tradițiunea poporului moldovenu, că Dragosiu persecutandu cu cét'a sa de atleti venatori unu bouru pana în ap'a Moldaviei, unde între Bacau și Pétr'a aru fi popositu, și că unu stejariu betranu încovoiatu că unu arcu, ce se arata pana adi în muntii de către Ardélu, ar fi resaritu în modu miraculosu din arculu lui Dragosiu implantatu acolo, o versă în form'a escelentei în tôte sensurile cuventului balade populare, intitulat „Dragosiu,“²⁾ V. Bumbacu asemenea în poem'a „Pétr'a corbulu,“ la care locu de langa Nistru jóca și balad'a „Marcu și Turculu,“³⁾ eroulu romanu Marcu avendu sierbu séu scutariu că cavalerii evului mediu și taiandu pre turcu, — prelucrà în modu clasicu una tradițiune populară, tragiculu fine alu unui erou romanu, acarui nunta cu mirés'a sa rupte din sóre o conturba și frustedia una irupțiune a cutarorú orde tataru.⁴⁾ Și așa acesti și alti mai prelucrara cu mai multu ori mai pucinu sucesu altele.

Tôte aceste tradițiuni acumu discutate se țienu cu mai multa o mai pucina probabilitate de finele evului mediu, au de începutulu celui nou. Avemu înse tradițiuni populare séu vorbe din betrani, a caror origine de multe ori se urca pana la léganulu gentei nòstre, carele dreptu aceea adese aru fi bine venite chiaru și în interesulu istoriografiei romane, pre carele cu tôte aceste în literatur'a nòstra prea pucinu le bagara pana acumu în séma. Éca câteva esemple. În mai multe parti ale Transilvaniei, scimiu din propria esperientia, că poporulu cutari muntii, cutari praturi, cutari drumuri le numesce „ale lui Traianu;“ în muntii apuseni séu aurari ai Ardélului locuitorii din unele comunitati suntu de poporulu romanu de rendu din comunitatile vecine pana în dio'a de adi porecliti în batjocura „Daci;“ la îmbinarea Sieului cu Somesiulu mare poporulu mai arata și în presente „salcea alba“ séu „rechita alba,“ unde ore cându s'ar fi legatu pace, fara a mai sci, că între cine și cându? s. a. s. a. Cátu tesauru literariu nepretinutu diace în aceste înmormentatu, pre carele de nu ne vomu grabi cu una óra mai înainte a'lu desgropá și scóte la lumina, e periclu mare, că spiritulu civilisatiunci, ce adia din ce în ce mai multu și pre poporulu romanu dacianu, se nu le stérgea chiaru și urm'a, că tesauriloru fabulosi ai lui Dariu!

(Va urma).

¹⁾ Alexandri o. c. pag. 1.

²⁾ B. P. Hasdeu Ist. crit. a Rom., I. pag. 55—7.

^{3—7)} Marienescu Balade, pag. 6, 96, 131, 116, 36.

^{8—9)} Mir. Pompiliu o. c., pag. 64.

¹⁾ M. Cogalnicénu Cronicele romaniloru, Bucuresci 1872—3.

²⁾ Alesandri o. c., pag. 164.

³⁾ M. Pompiliu o. c., pag. 21.

⁴⁾ V. Bumbacu în „Foi'a societ. bucov.“

Ceva din cunoscintele meteorologice.

(Fine.)

IX. Regulele referitòrie la amblarea tempului si conturbarea acelora.

Déca amu considera si amu scruta fenomenele naturali cu una precisiune mai mare si in detailu, mai cà amu poté precalcula — ba preste unele tienuturi mai cà amu poté prevesti cu precisiune amblarea tempului. — Suntu unele tieri, unde amblarea tempului nu este supusa la atâtea schimbari; aci amu poté otari schimbatiunea tempului cu tóta acurateti'a, pentru-cà aci schimbarile tempului intrà regulatu la unu tempu anumita.

In tienuturile mai apropiate de ecuatoru, unde arsiti'a sórelui este fòrte mare, in tempulu de vara esiste ventistitiu (Windstille), caldura tropica si seceta. Caldur'a cea mare o causédia sórele, ventistitiulu inse impregiurarea, cà aerulu se incaldiesce si se ridica in susu. Secet'a se produce prin caldur'a cea mare, care tóta ap'a din aeru o preface in cétia.

Acésta amblare de tempu este acolo permanente, si de regula tiene pana atunci, pana cându nu au intratu tempulu de érna. In tempulu de érna acolo inse nu inghiatia, pentru-cà radiele sórelui, totusi lurescu si incaldiescu mai de-a dreptulu asupra pamentului, noptile inse suntu tare recoróse,

Dara tocma pentru aceea, pentru-cà radiele sórelui nu incaldiescu perpendicularu asupra pamentului, aerulu nu'si póte sustiené caldur'a, si undele aerului dela poluri recindu'lu mai tarisioru, cétia apatósá se preface éra in apa, si pre acésta cale incepe a ploua. Aci dara érn'a constà din una ploia continua.

In tienuturile mai calde, regulele amblarei tempului suntu mai stabili, mai sigure, si locuitorii de acolo nu se surprindu prin asemenea irregularitati cá la noi. Acolo in tempu de vara domnesce caldura, ventistitiu si seceta, éra in tempu de érna, ventulu dela resaritu, viforu si ploia continua, éra déca a incetatu ploia, sórele incepe a lucí si var'a éra a sositu in tóta splendórea ei, pamentulu inverdiesce si-si aduce fruptele sale cu tóta iutiél'a.

Aceste constelatiuni naturali le affi numai in tienuturile dela ecuatoru, si indata ce ne vomu indeparta mai tare spre poluri, cu atátu mai mare ni se arata diferinti'a intre vara si érna, intre lungimea noptiloru si a dileloru, intre caldura si frigu, si asia intre pusetiunea aerului si a amblarei tempului.

Déca vomu considera acuma tienuturile locuite de noi, vomu afla, cà chiaru partea nordica a Europei este supusa la cele mai dese schimbari ale aerului, si asia si a amblarei tempului. Caus'a acestoru irregularitati o potemu determina acuma mai in detailu, mai cu precisiune.

Noi locuimu camu in centrulu dintre ecuatoru si polulu nordicu,

Dela polulu nordicu suffà in continuu ventulu

celu rece, éra dela ecuatoru intru o regiune mai inalta, suffa ventulu celu caldu, adeca ventulu meridionale séu dela médiadi.

Din rotatiunea pamentului provine, cà din ventulu septentrionale se preface ventulu dela resaritu, asia dara nordu-osticu, éra din ventulu meridionale ventulu de apusu, séu sudu-vesticu. Ventulu nordu-osticu, venindu din tienuturi reci, nu aduce cu sine aburi apatosi, prin urmare atunci avemu ceriu seninu, sórele luresce, dara totusi nu este caldura. — Déca ventulu acesta suffa érn'a, atunci avemu geru uscatu, si sórele luresce diu'a fòrte limpede, éra nóptea stelele sunt cristaline, dara respiratiunea ne mai inghiatia in gur'a, candu calatorimu cu sani'a. — Acestu ventu adese-ori suffa si in tempu de primavara, si pre langa tóte cà stamu la lumin'a sórelui, ne face de tremuramu de frigu. — Acésta inse este fòrte naturala, pentru-cà ventulu venindu dela polulu nordicu, unde néu'a si ghiati'a abia incepu a se topí, caldur'a sórelui este atrasa acolo, unde are de a indepliní acésta topire, si de unde urmédia, cà aerulu nu póte lua acea caldura, care o amu postí.

Acésta amblare de tempu aru fi la noi regulata, dara aerulu celu mai caldu, care ambla si este mai pre susu, si care precumu scimu, undula dela ecuatoru, càtra polulu nostru nordicu, intalninduse chiaru in tienuturile nóstre cu celu rece, produce schimbarea tempului in rece séu in caldu, dupa cumu este aerulu precumpanitoriu mai rece séu mai caldu.

Aceste doue venturi fiindu in regiunile ecuatorului unulu preste altulu, la noi se intempla adese-ori, cà suntu unulu pre lunga altulu.

La ecuatoru cursulu aerului rece se afla de de subtu, éra celu caldu de asupra, la noi ambe undele aerului ambla aprópe de pamentu, si de multe-ori stau in lupta unulu cu altulu, unulu voliendu a devinge pre celu alaltu, trecundu astufeliu preste tieri impartite si indepartate, si producèndu variatiuni in amblarea tempului, in butulu astronomiloru si alu editoriloru de calendarie!

In capitululu ce urmédia, ne vomu incerca a demonstra, ce influintia are pusetiunea tieriei nóstre asupra schimbarei ce se perrenda im amblarea tempului.

X, Pusetiunea nóstra geografica facta cu schimbarile amblarei tempului.

Amu incercatu a arata causele care facu amblarea tempului pre la noi atátu de schimbatiósá, si cari ne ingreunédia calcululu atátu de tare.

Caus'a principala inse pre la noi este, cà undele aerului caldu nu curgu cá in regiunile ecuatorului pre de asupra undeloru celoru reci, ci acele totudéuna se asiédia mai pre diosu, si asia trecu totudéuna unele pre langa altele.

De ací urmédia, cà pre la noi adese-ori se lupta aerulu caldu cu celu rece, si acésta se intempla mai cu séma var'a. — Ceriulu este seninu, sórele luresce

caldn, in locuri umbróse cursulu aerului se recoresee impregiurulu nostru, si acésta scutesce ceriulu de nuori; dara pre langa tóte aceste intra câte unu ventistitiu, care face cá si pre la locuri umbróse se fia caldura mai nesuferita. Arborii stau neclatiti, nici una frundisióra nu se misica, si acésta impregiurare ne devine mai nesuportabila, dara totu-déuna-data ne aduce in memoria, cá are se urmédie óre-care tempestate, si de aceea ne grabimu sub acoperisiele nóstre, ba intru adevéru nu avemu ce intardia multu, pentru-cà de-odata vedemu, cá se pornesce unu ventu contrariu óre-carele, pulberea de pre drumu o ridicu in nuori, indata dupa asta vedemu cá nuori grosi se redica, ramii si ramurelele arboriloru se aducu in misicare, si nu multu dupa acésta ne trezimu cu plóia si cu ventulu terribile in spate; aceea recoresee pamentulu care mai inainte era caldu.

De unde vine acésta tempestate, si mai cu séma atunci, candu cu pucinu inainte de aceea domnea unu ventistitiu?

Acésta vine de acolo, cá doue unde de aeru, care vinu din directiuni opuse, si care pana aci s'au abatutu unele de altele, intalnindu-se, au produsu tempestatea plóiáa. Ambe undele aerului, pasindu cu vehementia si cu putere egala, una asupra alteia, s'au opritu una de alt'a, din care cauza a resultatu ventistitiulu, dara indata ce una pre alta s'au invinsu, au inceputu a se vercoli care in catrau, scormonindu pulberea din pamentu si rupendu arborii din radechine.

Und'a aerului rece adunandu cétia apatósa a aerului caldu in forma de nuori, pre acestia ia transformatu indata in plóia. Plóia cadiendu, eliberandu caldur'a produce fenomenele electrice, prin carii se formédia fulgerulu si trasnetulu, si de aci urmédia sguduiturele aerului; asia dara nu Ilie prorocu trasnesce si fulgera. Tempestate de aceea durédia pana atunci, pana candu una ori alta unda de aeru nu invinge pre cealalta, atunci inse urmédia éra tempu mai domolu.

Atara de aceste unde ale aerului cari vinu dela nordu si sudu, mai are mare influentia asupra regiuniloru nóstre si vecinatatea nóstra dela ostu si vestu, pentru-cà diferinti'a intre acestea vecinatati este fórté mare. O singura privire ce o aruncamu pre mappa ne arata, cá in partea nóstra ostica se deschidu si intendu otarale cele mari uscate ale Asiei, éra la apusu oceanulu atlanticu, care sta in legaturá prin marea mediterana cu marea indica cátra sudu, éra cátra nordu cu marea nordica si inghiatiata. Scimu dara, cá aerulu ce se estende pe suprafaci'a apei, este plinu de aburitari apatóse, pre candu cela care se estende asupra pamentului uscatu, este in proportiune cu multu mai secu.

In aerulu umedosu se afla caldura, éra in celu secu uscatu, recéla, si pre langa tóte acésta, aerulu cercandu a se ecuilibra, se scurge din una parte in cealalta.

Aflandu-ne noi in midioloculu acestoru doue curențe contrarie de aeru, candu priimimu din unulu, candu din altulu mai multu decâtu póte amu cere, pentru-cà elu vine ori de cátra Rusi'a, ori de cátra Angli'a, si in tienuturile nóstre se lupta secet'a Rusiei cu aerulu celu bogatu de aburi alu Angliei, si de aci urmédia, cá este fórté cu greu a precisa ambletulu tempului.

XI. Greutatea prevestirei amblarei tempului si possibilitatea aceleia.

Dupa-ce amu demonstratu mai pre largu tóte regulele certe, referitórie la amblarea tempului, si dupa-ce amu comprobatu, cátu este de grea calcularea acelui ambletu chiaru in tienuturile nóstre, se ne facemu mai de aprópe cunoscuti si cu acele greutatei, aratandu erorile câte s'au comisu pana acuma cu calcularea amblarei tempului.

Prevestirea tempului pentru aceea ni se pare grea, ba une-ori de totu impossibila, si acésta in óre-care tienuturi anumite, pentru-cà orcanulu ori viforulu nici-una-data nu se arata acolo unde s'au pornitu, unde s'au ivitu. Asia p. e. tempulu care va fi mane asupra si in impregiurulu Alb'a-Iuliei, nu este urmarea curentului de aeru, care se intinde asupra Alb'a-Iuliei si tienutului de acolo, de óre-ce aerulu este in una misicare continua, care prin undele lui se misica si mana totu mai departe. Nu avemu midiolóce spre a cunosce, cá mane din care parte va sufla ventulu. Noi numai atàta scimu, cá dela ros'a venturiloru in tóte partile se afla in unulu si acelasiu tempu, unde de aeru in misicare. — Acele unde de aeru suntu dela poli reci, dela ecuatoru calde, dela mare umedóse, éra din partile Asiei uscate, seci. Aceste venturi suntu intru o contiua lucrare, si stau intru o concesiune determinata séu exacta, atàtu facia cu noi, cátu si cu vecinatatile nóstre cele mai indepartate.

Déca amu voli se prevestimu ambletulu tempului pentru diu'a de mane, din ambletulu tempului carelu avemu p. e. astadi in giurulu Alba-Iuliei, atunci aru trebui, cá se potemu vedea celu pucinu unu teritoriu de mai multe sute de miluri ori chilometre; asia dara aru trebui se scimu calcula, ce feliu de tempu predomnesce astadi in impregiurulu Alba Iuliei intru un'a estensiune de mai multe sute de miluri, aru trebui se cunoscemu laturea tuturoru acoloru venturi carii concurgu, preste totu teritoriuulu de susu; aru trebui se scimu, déca contienu acele venturi, mai multa séu mai pucina substantia apatósa ori umedósa, si numai atunci ni-amu poté apuca se calculamu, cu ce rapedime va ajunge unulu séu altulu, diintre venturile care ne impresóra, ce fenomene voru produce doue séu mai multe unde de ventu, asupra Alb'a-Iuliei, si cá in urma, ce tempu voru aduce acele pre la noi.

De aci dara urmédia, cá obiectulu scientieloru

despre amblarea timpului este numai prezentul, si nici decum venitoriu, pentru-cà ce va fi mane nu se pòte sci, de si intimplamentele inca au regulele sale.

Asia dara, déca érn'a incepe a fi mòle si totu asia durédia pana càtra finitul lui Ianuariu, e fórte probabilu — dara numai de probabilitate este vorb'a — cà ecuilibrulu va intra numai càtra midiuloculu érnei, candu adeca ventulu nordu-osticu va invinge pre celu sudu-osticu.

De aci dara cu dreptu cuventu potemu dice, cà dupa craciunu tinosu vomu avea pasci cu néua; dara acésta dicere inca totu nu este sant'a scriptura, pentru-cà ecuilibrarea se pòte intei prin orcane si venturi mari, séu se pòte intardia prin unde mai moli ale aerului.

Nu numai atunci, déca amu ajunsu, cà totu pamentulu celu uscatu alu Europei se fia presaratu cu atâtea séu atâtea observatorie astronomice, si déca tóte acele voru fi legate la olalta cu unu firu electricu,*) vomu fi in stare a sci p. e. cà in cutare di in Alb'a-Iuli'a cumu stau undele aerului. Aceste unde, fiindu in totu loculu mesurate cu instrumentele necesarie, prin acea mesurare aratandu-ni-se tari'a, caldur'a, recél'a si greutatea loru, de siguru se va poté calcula, ce curente de aeru voru urma, unde se voru intalni, si ce efectu voru produce. Atunci diaristii nearu poté spune in diu'a urmatóre, cumu se ne imbracam, in cojocu de érna, séu in vestmente de vara, se luamu cu noi plouariele séu parisólele.

XII. Are lun'a influintia asupra amblarei timpului?

Nu numai poporulu, dara multi din class'a celor culti credu, cà lun'a are influintia asupra amblarei timpului. La acésta credintia 'i aduce una hipoteze, care ti s'ar paré a fi aprópe de adeveru.

Multi dicu, cà déca lun'a are acea influintia mare asupra apelor din mare, in catu se póta produce fluxulu si refluxulu (crescerea si decrescerea apei), atunci si asupra marei de aeru, si prin urmare si asupru amblarei timpului, trebuie se aiba si mai mare influintia.

Acésta parere inse este cu totul eronata, pentru-cà celu mai mare astronomu Laplace a comprobatu, cà cu càtu este mai grea óre-care fluiditate, cu atátu are mai mare refluxu. Déca pentru esemplu in locu de ap'a din marea négra s'ar afla argintuviu, refluxulu (crescerea) aceluia aru fi atátu de mare, càtu ni-amu spaimentá, ba ar da preste tiermuri afara, de óre-ce este probatu, cà tiermuri marei négre scadu, si ap'a cresce, éra tiermuri marei nordice in apropierea Danemarcei, crescu, se inaltia si marea se mai cufunda. Totu asia este si in aeru unu refluxu, dara in proportiune cu ap'a, cu multu mai micu.

*) Vedi straduintiele repausatului admiralu Fitz Roy din Angli'a.

Pre langa tóte acestea, invetiatiu cei mari, naturalistii, au fostu cu atátu respectu faéia de credintia poporului, càtu s'au pusu inadinsu pre studiu si cercetari sciintifice, care au fostu de urmatoriu rezultat, si au decursu in trei moduri, si anume:

a) Ce influintia are apropierea séu departarea lunei dela pamentu, asupra caldurei séu recei, dela amblarea timpului?

b) Ce influintia are lun'a asupra plóiei si asupra secetei din aeru?

c) Are schimbarea luminei lunei cu schimbarea amblarei timpului vreo connexiune?

Pentru resolvirea acestoru intrebari au urmaritu cei mai mari naturalisti, preste 40 ani, si au facutu probele cele mai miutióse, mesurandu pre tóta diu'a càte de 3—7 ori caldur'a, apasarea si umedial'a aerului. Aceste probe revedinduse cu tóta scumpatatea si acurateti'a, s'a constatau, cà lun'a are fórte mica influintia asupra aerului, si chiaru cà acésta influintia este atátu de pucina, càtu ai mai poté dice, cà nu esiste de locu.

Candu lun'a este mai aprópe de pamentu, ce e dreptu, este mai frigu, cà candu este mai indepartata, dara scaderea acei caldure este in proportiune abia a cincea parte dintru unu gradu. Acésta cata-time este aprópe neobservabila asupra amblarei timpului.

Ce se atinge de plóia, aceea inca este mai rara atunci, candu lun'a este mai departata dela pamentu, decátu candu este mai aprópe, dara acésta diferintia este abia de observatu, pentru-cà intre 1000 de dile de plóia 488 cadu, candu lun'a este mai departata, si 512 candu este mai aprópe.

Apasarea aerului este cu ceva mai mare, candu lun'a este mai indepartata, decátu candu este mai aprópe; dara acésta diferintia este cu multu mai mica, ca aceea, care se arata la caldura si la plóia, si abia o potemu distinge.

Probele esentiali s'au facutu de regula, candu lumin'a lunei este in crescere séu descrescere, pentru-cà chiaru in acésta privintia predomnescu cele mai mari retaciri. Dara si in privintia acésta s'au constatau, cà lun'a nu are nici un'a influintia asupra amblarei timpului, prin urmare este numai hebeucia a crede, cà cu schimbarea luminei lunei se schimba si tempulu.

Lumin'a lunei nu se schimba de-odata, ci regulatu din diua in diua, din minutu in minutu, pre candu amblarea timpului, si mai cu séma in tienuturile nóstre, fórte adese ori se schimba de-odata si repede.

Constatamu dara, cà la cunóscerea amblarei timpului avemu de a lua in consideratiune singuru pusetiunea pamentului nostru facia cu sórele, undele aerului, si pusetiunea pamentului uscatu si a mari-loru, prin urmare cà tóte celelalte fenomene ceresci cadu afara de ori si ce combinatiune.

B. M. D. Basiota.

Episóde si scene dela Abrudu, diu Maiu 1849.

Multu stimate Domnule Redactoru!

Din Nr. 5 alu Transilvaniei am vediutu, cà scrisórea domnului deputatu Ioanu Hozman adresata in 21. Iuniu 1849 prefectului Iancu, nu se afla la onor. redactiune; deci am onóre a trimite in acl. din acelu documentu una copia spre publicare.

Cu acésta ocaziune fie'mi permisu cá unuia, care in 1849 amu petrecuta intre munti, amu vediutu cu ochii si amu luat parte activa la scenele petrecute acolo, a face la celea publicate in Nrii 5 si 7 unele observatiuni, si anume:

In Nr. 5 alu Transilvaniei publicandu-se scrisórea prefectului Avramu Iancu din 27. Iuniu 1849 adresata lui Iosifu Simonffy, la calcaiulu aceleia urmédia si o nota a stim. domnu A. Romanu, in care occure si acestu passagiu: „In contra acestui salvu conductu Hatvani, dupa batai'a ce mancuse la Abrudu, spendiurà pe Buteanu la Iosasielu, cu tóte cà acesta mersese de buna voia la densulu, dechiarandu cà vrea se mérga la Kosuth pentrú infiinhóarea de batalióne romanesci.“

Eu nu potu se sciu pe temeiulu caroru documente, ori din ce supposite au potutu ajunge dn. A. Romanu la acésta assertiune; destulu cà a crede si a se primí de faptu istoricu, cà Buteanu ar fi voitu a infiintia batalióne romanesci si a le pune in soldulu ucigatoriului de nationalitati Kosuth, ar fi o raticire fórte mare, si pe numele lui Buteanu — care cunoscea pe unguri asia cumu ei cunóscemu noi astadi — aru arunca o umbra nedemna. Deci fara a me potea demitte acumu la descrierea mai ampla a acelei catastrofe, voiu enará càtu se póte mai pe scurtu intemplanca, din care se va vedea caderea lui.

Buteanu tienea ocupata strimtórea dintre satele Sdraptii si Mihaleni, unde facuse cu baiesii siantiulu puternicu, care credu cà se vede si astadi.

Dintre refugiatii din laintrulu Transilvaniei faceamu servitiu aici eu si Nicolau Muresianu.

Aici au primitu elu scrisórea lui Dragosiu din 19. Aprile 1849, prin care acesta isi descopere intentiunea de a pune pe romanii munteni in negotiatiuni de pace cu regimulu magiaru.

In primele momente, dupa-ce acésta scrisóre s'a facutu cunoscuta in Abrudu, s'au datu pe faciã o partida insemnata dintre locuitorii cei mai avuti, carii doria a inchiã pace cu magiarii cu ori-ce pretiu; era inse precumpanitóre si inpunatóre partid'a, intre carii Iancu, Buteanu, Balintu, totii prefectii si tribunii emigrati in munti, carii nici nu voiã se audia de pace cu ungurii; pentru aceea in conferinti'a tienuta in casele primariului Ioanu Boerius, s'au primitu negotiatiunea proiectata de Dragosiu, numai cu scopu de a dobendi tempu si de a primí prin acestu din urma informatiuni despre situatiunea lumei din afara, despre care noi nu sciãmu absolutu nimica.

Comunicandu-se cu Dragosiu, cà munteni suntu

aplecati a se pune in atingere cu ungurii, elu in 25. Aprile au si venitu la Buteanu in Mihaleni, despre ce fiindu incunoscintiati, amu concursu si noi mai multi de 30 insi acolo, curiosi cumu amu disu, a primí informatiuni despre situatiunea, cu deosebire a armatei imperiale.

Candu amu sositu noi la Mihaleni si amu intratu in cas'a cea mai aprópe situata de stanc'a Vulcanu, amu aflu pe Dragosiu intr'o conversatiune animata cu Buteanu.

Dupace Buteanu ne-au facutu cunoscuti pe toti, Dragosiu vrendu a continua conversatiunea intrerupta, s'au intorsu càtra elu adaogèndu: Asia! se se bage draculu in politic'a vóstra, cà v'ati aliatu cu sasii, celu mai egoistu poporu de pe faciã pamentului.

Buteanu. Ba se se bage draculu in politic'a vóstra a romaniloru din Ungari'a, cà v'ati aliatu cu magiarii, celu mai neinpacatu inimicu alu libertatii nationale.

Dragosiu. Voi nu cunósceti pe ungurii din Ungari'a, aceia suntu in intielesulu cuventului liberali.

Buteanu. Da, suntu liberali, si de liberali mari ce suntu, nu potu tolerá natiunea romana, croata, serba etc. Ati fostu orbiti de Dumnedieu.

Dragosiu. Voi ardelenii v'ati tacutu o idea fixa cu nationalitatea vóstra, si ignorati drepturile cetatienesci.

Buteanu. De aru avea liberalii vostrii puterea de a'mi da paradisulu, si mi-aru rapi limb'a, asiú resigna la paradisu.

Dragosiu. Lasa ca ve-ar fi datu voue ném-tiulu nationalitate, pentru-cà ati adoptatu negru-galbinismulu, cà-ci principiulu vostru este negru-galbinismulu.

Buteanu. Principiulu nostru nu este negru-galbinismulu, ci este libertate nationala, ori mórte. La casu inse candu casa domnitória nu ne-aru indestulí aspiratiunile si sperantiele nóstre, mai bucurosu sustienu pe umerii mei unu despotu, decâtu 3—4 milióne de despoti, cà-ci fia-care liberálu de ai vostri este unu despotu tiranicu.

Dragosiu. Fanatismu.

Buteanu. Acestu fanatizmu sacru au transplantatu din generatiune in generatiune viétia in romani pana in diu'a de astadi.

Dragosiu. Me! Kosuth cu deosebire este indignatu, ba chiaru maniosu pe tine, cà ai caracterisatu in óre-care scrisóre a ta pe unguri cu epitétulu „büszke paraszt,“ dara nu fara temei, cà precumu vedu, tu nici acumu nu doresci sinceru pacea cu ungurii.

Buteanu. Ba dorescu sinceru, dar dorescu o pace, cu care se nu'mi fia rusine a sta inaintea istoriei.

Dragosiu vediendu cà se ingrósia lucrulu, nu mai reflectà lui Buteanu, ci trecù la alte obiecte, si indusu prin varie observatiuni a celoru de faciã, vení la situatiunea lumei, si respective a monarchiei.

Aici Dragosiu era in elementulu seu, si cá se dea pondu mai mare missiunei sale, si se se asigure de successulu intreprinderi momentóse, cu oratori'a sa inascuta depinse cu emfase mare victoriile unguriloru, cá pe ale lui Alesandru celu mare.

Noi cautandu unii la altii, ne-amu disu in tacere: Acesta nu este romanulu pe care l'amu doritu noi! Dupa acestea desbatendu-se obiectulu convenirei, se conchise cá da, vomu intra cu Kosuth in negotiatiuni, sub unic'a conditiune inse, cá in totu tempulu pana se va tracta despre punctele inpaciurei, se incete armele de ambe partile, la ce Dragosiu au respunsu, cá acésta se intielege de sine, si elu primisce asupra sa midiulocirea armistitiului.

Asia statorindu-se lucrulu, Dragosiu porní cátra Dobritienu, éra ceilalti cátra Abrudu. Eu cu Nicolau Muresianu me determinasemu a mai remané in castre la Buteanu, pana vomu vedea ce se va alege si de comedi'a acésta jucata cu destula faciaria de ambe partile, si dela care nimenea nu sperá vreunu resultat favoritoriu. decâtu póte singuru Dragosiu in vanitatea sa. Buteanu vedindu inse voi'a nóstra, me trase la o parte si imi dise. Nu remanea aici, cá in constellatiunile de fačia nu e nici o téma cá ungurii se navalésca asupra nóstra, ci te du si tu la Abrudu; éra mane deminétia pléca, si cauta pe Axente unde ilu vei afla, comunica'i celea intemplete aici, si se'mi inpartasiesci opiniunea lui in Abrudu, unde me voiu reintórce si eu, dupace voiu face aici unele dispusetiuni.

Amu venitu dara la Abrudu, si a dou'a di deminétia amu plecatu, si amu aflatu pe Axente la Petrosieni, unu satu in apropierea Zlatnei. — Tocmai mancau pe o pagiste dintr'uuu blidu cu Munzath si alti tribuni o zama de mielu gatita muntenesce, la care — de si in alte impregiurari te-ai jura ca mai bine vei muri de fóme, decâtu se o gusti — amu luatu si eu parte cu unu apetitu raru, reflectandu'mi Axenté desu: Saturatu te-ai de revolutie me? Cá diceai cá de nu se va face revolutia, te vei spendiura? Intr'adeveru, nu sciu cumu potému noi traí in acelea tempuri! Faceamu strapatie care ti s'ar parea ca trecu preste poterile omenesci; sustienému lupte lungi si desperate, porneamu in vreo directiune la confiniile muntiloru si nici odata nu avému provisiune in traista, baremu de una mancare buna, si de avea careva o bucata de pane ori malaiu, nu avea altii; cate o bucata o inpartiamu de multe-ori in 10—15 parti, éra déca ne potému óspeta odata cu o bucata de malaiu si o óla de lapte covasitu, nu mai cugetamu pana in alta di la mancare. Viéti'a in noi o sustienea mai multu enthusiasmulu, ce ni'lu inprumutá santieni'a causei ce apermámu. De interese materiali (care domina pe ómenii de acumu) nici pomana.

La una ocaasiuné insemnata imi dise Axente: Mei frate! numai 100 fl. (fíresce W. W.) amu avutu dupa sufletalu meu, si din acestia inca amu fostu

silitu a da la nisce moti pentru viéti'a arménului Lukáts 50 fl.

Acésta suma mai tardiu o au restituitu Iancu prin mine lui Axente.

Sub durat'a mancarei amu atinsu starea lucrurilor in termini camu generali, fiindu ca nu voiamu a inpartasi tóte si cu Munzatu.

Dupace ne-amu desfacutu in o céta confidentiala, amu referatu tóta starea lucrului, amu descriu inclinarile spre pace ale romaniloru mai fruntasi din Abrudu, convorbirile avute cu Dragosiu, 'iamu inpartasitu ingrigririle ce au insuflatu in mine si Buteanu astuti'a lui. Finindu, Axente au oftatu adencu si a disu: Me! du-te! spune lui Iancu, Buteanu si celoralalti, cá eu cu nici unu pretiu pace cu ungurii nu voiescu, nu facu! Voiescu a muri in lupta, séu luptandume a'mi deschide cale pana in tiér'a románesca, dar de tractate in acelea impregiurari nici vorba. Mi-a incredintiata intre patru ochi si unu secretu, care eu l'amu inpartasitu singuru lui Buteanu. Acelu secretu se reducea la person'a nefericitului Ioanu Dragosiu, despre care Axente era de parere, cá nu trebuesce suferitu cu nici-unu pretiu intre romani.

Intre frementarile in drépt'a si in stang'a, sosí in Abrudu scirea, cá Dragosiu in 3. Maiu va vení la Mihaleni, nu va intra inse in munti, decâtu insocitu de Iancu si suit'a lui.

In acea di dara ne-amu aflatu éراسi la Mihaleni in numeru mai mare decâtu antaiu, dara credu de prisosu a'i numera aici cu numele.*)

Totu in acea casa, in care ne intalnisemu mai inainte, amu aflatu éراسi pe Dragosiu.

Au cetitu manifestulu cunoscutu alu lui Kosuth, au esplicatu cu oratori'a sa innascuta mai multe pasagie, si au escusatu poternicu pe Kosuth, pentru ce nu au potutu estinde amnesti'a si asupra lui Siaguna. Dupa finire isi esprimá dorinti'a de a porní cátra Abrudu, ca ilu resbise fómea; dara Iancu au reflectatu la armistitiulu promis.

Dragosiu. Despre armistitiu sum asiguratú prin parol'a lui Kosuth; fiti linisciti, cá in tóta Ungari'a nu s'ar afla unu sufletu de omu, care se cutédie a'lu compromitte. Apoi adause camu in gluma: „De nu asiu fi eu siguru despre incetarea armeloru pe tempulu cátu voiu petrece la voi, nu asiu intra asia liniscitu intre munti, si me-asi da asia dicúndu, in manile vóstre.“

Iancu. Cu acésta ocaasiuné se ridica dara vedetele si totu lagarulu de aici. Se scii inse, cá de se va intempla ceva misielia din partea unguriloru, nu-ti mai duci maselele dintre munti.

Dragosiu. „Cutediareati voi a pune man'a pe mine? Se sciti cá pentru cea mai mica vatemare ce mi s'ar intempla, totu Bihorulu s'ar scula asupra vóstra.“

*) Nu ar fi de prisosu, ci tooma din contra, necessariu. Not'a Red.

Noi candu amu luat arm'a in mana, ne-amu decisu a da peptu cu tóta Ungari'a, nu numai cu Bihorul vostru, respunse Ianca.

Acestu omu mi-au insuflatu o nelinise sufletésca de cum l'amu vediutu in primulu momentu, si o presimtire intunecósa neesplicabila me torturédia, candu numai cugetu la elu — imi siopti Buteanu. — Totu asemenea impressiune au facutu si asupra altora — respunseiu eu. Si nu fara temeiu. Dragosiu pe langa totu donulu elocuentiei avea ceva respingatoriu la prim'a contemplare. Era de statura midiulocía, dar de o constructiune compacta; avea frunte lata, fačia rotunda, dar négra pana la intunecime, si pe urmele bubatului sapate afundu, era asediatu repulsivulu ce nu se póte reda, mustatie negre rari, peru negru ceva camu cretiu, si in ochii intunecati pururea vaccilatori, nu poteai cauta, cumu nu poti cauta in ochii unui lupu.

In fine amu pornitu càtra Abrudu, redicandu-se totu-odata si lagarulu dela siantiurile mai susu memorate.

Dragosiu calaria intre Ianca si Buteanu. Eu cá se nu'mi scape unu cuventu din conversatiunea lor, immediatu dupa densii.

Unu incidentu in sine fórte neinsemnatu, ce mi s'au intemplat in acésta calatoria, nu aru avea locu in acésta scrisóre; dara fiindu-cà pentru mine si Dragosiu au produsu urmari fórte fatali, ilu voiu enara aici. In drumu adeca ajungendu la unu perfu plinu de mocirla, cei trei calareti de inaintea mea au trecut, éra Dragosiu au cautatu indereptu, facundu-ne semnu se stamu, cá se nu ilu stropimu. Amu si strínsu caii in frène si amu státutu; alu meu calu inse din nenorocire mai neastemperatu, smancindu freulu se arunca in mocirla, in catu de si se departase, stropí binisioru vestmintele negre si perulu neteditu alu lui Dragosiu. Elu cauta indereptu, imi arunca o cautatura care nu se póte descrie, si atunci intelniduni-se ochii la olalta — fara a'mi poté esplica caus'a — unu fioru rece me petrunse prin totu trupulu.

Acésta mica neplacere causata fara voia, au fostu destulu, pe langa tóte escusarile facute in persóna si prin Buteanu — cá acestu omu in totu tempulu catu au siediutu intre munti, la nici o vorba, la nici o observatiune se nu'mi dea unu respunsu, ba din prinsórea unde amu statu de dumineca 6. Maiu sér'a pana miercuri nóptea la 1 óra, fara a ni se da o bucata de pane — 'iamu espedatu trei scrisori, fara a primi respunsu.

A dou'a di dupa intrarea lui Dragosiu in Abrudu s'au tienutu cooferintiele in casele lui Boeriu, in care partea cea mai mare a cetatieniloru din Abrudu — de si cu ceva sfiala — s'au dechiaratu pentru pace.

(Va urma.)

Poesii contimpurane.

In acésta epoca fórte prosaica amu fostu ajunsu noi romanii, cá tóte cealalte popóra, cu afacerile si grijele diurne asia departe, in catu mai nici-o idea poetica, nici-unu sentimentu mai inaltiatu preste pros'a vietiei nu mai era considerate. Ce e dreptu, din vechii nostrii bardi cativa au disparutu de pe scen'a vietiei, éra altii disgustati in sufletele lor la vederea grosului materialismu, au amutitu, cautandu'si si ei alaturea cu cealalta lume de afacerile lor, cá se nu fia necessitati a traí numai din aeru. Cu atatu e mai surprindietória in momentele de facia publicarea prin diverse foi periodice, a unoru poesii, care se iau din mana in mana, precumu nu s'a mai vediutu de multu. Cá producte mai noue ale literaturiei nóstre moderne imprumutamu si noi din tóte, numai pe cele urmatórie.

Balcanulu si Carpatulu.

Balcanulu si Carpatulu la Dunarea marétia,
Cá doi giganti naprasnici stau astadi fačia 'n fačia,
S'aprinzi de doru de lupta, cu ochii se mesóra,
Cu glasulu s'amenintia, cu gandulu se dobóra,
Dicendu: „Nu potu se 'ncapa doi palosi intr'o teaca!
„E scrisu din noi doi unulu in pulbere se tréca!“

Balcanulu celu fanaticu, muncitu de aspra ura,
Nu scie se 'ngradésca selbatic'a lui gura,
Si dice in trufia: „Carpatule vecine,
De nu plecave'i fruntea, amaru va fi de tine;
Cà ci repedi-voiu grabnicu din plaiurile'mi nalte
Torrente 'necatóre deprinse cá se salte
Din maluri peste maluri, din munte peste munte,
Se bata-a tale cóste, s'acopere-a ta frunte,
Se faca intr'o clipa cá se disparti din lume
Cu-a tale stanci si codri, cu-ai tei copii si nume!“

Carpatulu scóte-unu frémetu teribilu de urgia,
Miscandu cóma'i de codri, cá leulu in mania,
Si 'n hohotn lungu respunde: „Balcanu-a ta trufia
Arata ca tu astadi cadiutu esci in pruncia.
Nevoia ai de-o cârja, ruina'ti s'o supóte,
Cà-ci esti acumu, sermane, ajunsu la pragu de móрте.
Ai fostu odinióra gigantu prin inaltime,
Amaru prin fanatizmu'ti, puternicu prin crudime!
Ai reversatu pe lume si gróza si rusine,
Si te-ai scaldatu in sange pan' ce-ai datu peptu cu mine.
De-atunci au trecut secolu! . . . Plapand'a omenire
S'a desteptatu, si numai tu stai in adormire,
Ademenitu de visuri nebune si trufasie,
Far' a petrunde norii care te tienu in fasie.
Orbu uriasiu! cu câr'ja, tu, genele 'ti ridica
Si vedi l'a tale póle càtu umbr'a 'ti e de mica!
Esci stersu din cartea lunei, tu, care de vechime
Stai rediematu in somnu'ti, de-o putreda marime;
Si vrei se tii in lantiuri popórale crestine?
Si vrei, Balcanu garbovu, eu se me 'nchinu la tine?
Dar n'audi cumu te ride si Dunarea si Marea?
Devis'a 'ti-e sclavi'a si-a mea, . . . neatarnarea!“

Cumu dicu, doi vulturi ageri, sburandu din vírfu de munte,
Se 'naltia pana 'n ceruri si scotu típete crunte.
E unulu din Balcanuri, si diu Carpati e altulu,
Multu rapede le 'i sborulu, multu falnicu le 'i asaltulu,

Cà-ci se isbescu cá fulgeri la lupta-ucigatóre!
Intinsele loru aripi se batu lucindu de sóre
S'a loru cumplite ghiare si pliscuri otielite
Isi dau loviri de mórte si rani isi facu cumplite.

De-odata unulu cade ucisu pe-a nóstre lanuri . . .
E vulturula pradalnicu din tristele Balcanuri,
Si 'n patru parti a lumei sboru smulsele lui pene . . .
Si canta Libertatea pe maluri Dunarene!

Mircesci, 14. Maié 1877. (Press'a.) V. Alesandri.

Stéu'a Romaniei.

Dedicata Mariei Sale Domnului Romaniloru.

De o stea condusi odata
Magii dela resàritu,
In spelunca 'ntunecata,
Pe Christu au descoperitu;
D'a loru stea condusi romanii
Au tienutu cu peptulu loru
Lupte crunte cu paganii,
Cá se'si faca-unu viitoru.

Dupa secolí ér' appare
Adi a Romaniei stea!
Veniti toti, cu micu cu mare,
Ve 'nchinati, romani, la ea.
Stéu'a vechia-a Romaniei
De multu tempu sub nori era,
Ér' simtirea vitejiei
Inimele nu misíca.
De frumóse suveniru
Nu ne mai inflacarámu,
Ci in trista molesire
Flórea vietii consumámu!

Astadi negur'a dispere . . .
Ét'a Romaniei stea!
Veniti toti, cu micu, cu mare,
Ve 'nchinati, romani, la ea.

Lantiuri vechi si ruginite
Ne 'nvetiasemú. a phrtá;
Dile triste, umilite,
Ajunsesemu a 'ndurá!
Cine inse astadi vine
Cu mandria-a curati
Fruntea nóstra de rusine
Si o face-a tresari?

Este a patriei salvare
Este-a Romaniei stea!
Veniti toti, cu micu, cu mare,
Ve 'nchinati, Romani, la ea!

Armele romane suna
P'ale Dunarei campii;
Ele lumei vinu se spuna,
Ca traiescu ai Romei fii.
Susu, romane, a ta frunte!
Vocea tierii a sunatu!
Braçulu teu mérga se 'nfrunte
Iataganulu incrunatatu!

Este scrisu neatarnare
Pe a Romaniei stea!

Veniti toti, cu micu, cu mare,
Ve 'nchinati, romani, la ea!

Suveranu alu Romaniei!
Stéu'a nóstra'i stéu'a ta.
Mergi, cà-ci fii vitejiei
Fruntea'ti voru incununa.
Cu triumfu in a ta mana,
Spune la 'mperati si regi,
Ca in patri'a romana
Poti coróne se culegi.

Ai unu scutu mandru si tare
In a Romaniei stea!
Viitorulu teu e mare:
Inainte dar cu ea!

10. Maiu 1877. (Rom.) G. Sionu.

BIBLIOGRAFIA.

Pentru acelea gimnasie, la care se dau premie in carti,
Dictionariulu ungurescu-romanescu alu lui Gr. Baritiu
41 cóle de tipariu, se vende, in locu de 3 fl. 20 numai cu 2 fl.
50 cr val. a.

Cartea Proverbele romaniloru, adunate de I. C.
Hintiescu, inca s'au aflatu a fi fórte acomodata pentru premie.
La librari'a Frank et Dresnandt Brasiovu.

Operele complete ale lui Vas. Alesandri se afla de ven-
diare la librari'a H. Zeidner in Brasiovu:

Partea I. Teatru, 4 volume costa l. n. 20 = 1 Nap.

„ II. Poesii 2 „ „ „ 10

„ III. Prosa 1 „ „ „ 8

Editiunea librariiei Socecu et C'nie este destulu de elegan-
ta; dara publiculu nostru ar fi doritu, pre catu aflamu noi, cá
editiunea se fia fostu mai pucinu eleganta, dara mai eftina, cà-ci
38 franci pentru multime de literati este unu micu capitalu, si
editorulu ar potea lua in consideratiune, cà e daun'a lui, déca
vre-o carte din caus'a pretiului exageratu se vende abia in cate
10—20 de ani. Nu tóte lucrarile dlui Alesandri facu preten-
siune de a fi classice, cà-ci sunt câteva scrise in tineretie, camu
tineresce, preste acésta in criticele sale filologice este totu asia
de nenorocitu, cá si antipodii dsale, latinistii cei mai rigurosi;
dara numerulu preponderante alu lucrariloru dlui Vas. Alesandri
va avea pretiu neperitoriu pentru natiunea nóstra cu atátu mai
virtosu, cà acelea suntu strabatute de spiritulu sacru nationale
si de patriotismulu celu mai puru si totu-odata luminatu; ele
tindu totu-odata a corege multimea de abusuri, cá totu atâtea
resturi ale vechiei coruptiuni; éra descrierea caletoriiloru sale,
anume in Spani'a. Asi'a si Afric'a, ne dà ocaziune de a trage
linii paralelle intre gradulu civilisatiunei nóstre si alu altoru
popóra.

Din operele traduse de B. V. Vermont, Administr. Pressei
in Bucuresci.

Se afla la librari'a Frank et Dresnandt in Brasiovu:

Patimile junelui Werther dupa Góthe l. n. 2
Plutasiulu, naratiune americana „ 1 50
Othello, novella „ 75
Blondinulu de Namur Pasi'a dela Buda „ 1 50
Contess'a falsa „ 2
Conventiunea comerciala cu Austro-Ungari'a si es-
punerea de motive „ 2

Totu acestea carti anuntiate si alta-data, se afla la librari'a
I. Stein in Clusiu si la Jul. Spreer in Sibiiu.